

Maakunnan liittojen lausunto TE-palvelut 2024 -asetuskokonaisuudesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoa TE-palvelut 2024 säädöskokonaisuuteen liittyvistä asetuksista.

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023, järjestämislaki) tulee voimaan 1.1.2025. Kyseisellä lailla julkisten työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirretään valtion työ- ja elinkeinotoimistoilta kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille, työllisyysalueille.

Järjestämisvastuun siirtoa koskevaan lainsäädäntöpakettiin sisältyy lisäksi lukuisia muita lakimuutoksia, kuten 1.1.2025 voimaan tulevat työllistymisen monialaisesta edistämisestä annettu laki (381/2023, TYM-laki) ja muutokset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annettuun lakiin (897/2009, muutoslaki 382/2023, ELY-KEHA-laki). Näihin lakeihin sisältyy useita asetuksenantovaltuuksia.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1.1.2025. Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 13 §:ään ehdotettu muutos tulisi kuitenkin voimaan mahdollisimman pian. Voimaanpanolakiin ehdotetut muutokset tulisivat voimaan 1.8.2024 ja osa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotetut muutokset 1.9.2024.

Asetus 1: Valtioneuvoston asetus julkisista työvoimapalveluista

3 §: Ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana. Tehtävänjaossa valtio-työvoimaviranomainen EURES-tehtäviä hoidetaan yhdessä. Valtio vastaa Euroopan talousalueen ulkopuolisesta kansainvälisestä työnvälityksestä. Tähän tehtävään ei ole siirtymässä henkilöstöä kunnille/työllisyysalueille. Kunnat tekevät resurssiensa puitteissa yhteistyötä järjestämislain 9 §:n mukaan KEHA-keskuksen ja Business Finlandin kanssa.

4 §: Järjestämislain 39 §:ssä säädetään velvollisuudesta ilmoittaa työllistymissuunnitelman toteutumisesta työvoimaviranomaisen määräämällä tavalla sisältää harkintaa. Normien keventämisen näkökulmasta ei ole tarpeen säätää asetuksella tarpeettomasti samasta asiasta.

5§ Yhteishankintakoulutukseen liittyen osa sääntelystä tulee muista säädöksistä, kuten EU:n valtiontukisääntelystä ja yleisestä ryhmäpoikkeusasetuksesta ja hankintalaista. Asetuksella ei ole tarpeen määrittellä ehdottomasti, millä summalla kunnat/työllisyysalueet rahoittavat yhteishankintakoulutuksia. Kannustavan rahoitusmallin edellytyksenä on, että työvoimaviranomaisilla tulee olla harkintavaltaa, mihin työllistämistoimiin rahoitusta käytetään. Ehdotus on, että säännöksiin lisättäisiin ryhmäpoikkeusasetuksen tapaan, että työvoimaviranomaisten rahoittamat osuudet olisivat enimmäismääriä. Vastaavasti työnantajien osallistumisprosentit olisivat vähimmäismääriä.

6-8 §: Ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana (osin mainitut seikat sisältyvät jo muihin säädöksiin) ja liian yksityiskohtaisena sääntelynä. Hallintolaki ja hyvän hallinnon periaatteet ohjaavat, ellei muissa säädöksissä ole jo asiasta mainintaa.

Asetus 2: Valtioneuvoston asetus työvoimapalveluiden ohjauksesta

Työllisyyden edistämisen valtakunnallisten tavoitteiden valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriön on huolehdittava, että tavoitteiden valmistelussa otetaan huomioon eri osapuolten näkemyksiä ja eri hallinnonalojen tavoitteita. Koska järjestämisvastuu TE-palveluista siirtyy kunnille/työllisyysalueille, on ensiarvoisen tärkeää, että valtakunnallisia tavoitteita valmistellaan yhteistyössä työvoimapalveluiden neuvottelukunnan kanssa ja valmisteluprosessin aikana kuullaan riittävästi myös työllisyysalueiden näkemyksiä.

Neuvottelukunnan kokoonpanossa valtion edustus on huomattavan suuri. Uuden lainsäädännön ja järjestämisvastuun myötä tulisi työvoimaviranomaisten roolia kasvattaa. Nyt esityksessä kunnille oltaisiin säätämässä ainoastaan enintään 7 edustajaa 34:stä (vai 35:stä? tämä epäselvä). Neuvottelukunnassa käsitellään nimenomaan työllisyyden edistämiseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi siellä käsitellään laajasti koko palvelujärjestelmää koskevia seuranta-, ennakointi- ja arviointitehtäviä, jotka ovat keskeisiä järjestämisvastuulliselle taholle. Siksi on perusteltua kasvattaa kuntasektorin edustusta neuvottelukunnassa merkittävästi (yli kaksinkertaiseksi? Jos kasvaisi 7 → 15, se tarkoittaisi, että kuitenkin vain 1/3 työllisyysalusta saisi edustajansa neuvottelukuntaan) nyt esitettyyn verrattuna.

Neuvottelukunnan puheenjohtajuus on TEM:illä, joten varapuheenjohtajuus tulisi olla kuntasektorilla. Asetusluonnoksessa ei myöskään määritellä sihteeristön edustajuutta. Vähintään yhden sihteerin tulisi olla kuntien edustaja.

Lisäksi maakunnan liitot esittävät, että työllisyyden edistämisen neuvottelukuntaan ja neuvottelukunnan kunta- ja yhdyspintajaostoihin nimettäisiin myös aluekehitysviranomaisena toimivien maakunnan liittojen edustus. Halutaanko tätä??

Asetus 3: Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Kuntien ja työllisyysalueiden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että ne kykenevät seuraamaan asetettujen tavoitteiden toteutumista välittömästi, kun valtakunnalliset tavoitteet on asetettu, eikä vasta seuraavan kalenterivuoden tai pahimmassa tapauksessa vasta toisen kalenterivuoden alusta lukien.

KEHA-keskuksen tehtävä arvioida työvoimapalvelujen tuloksellisuutta ja toimivuutta on osin haasteellinen. KEHA-keskus itse osallistuu palveluprosessin toimeenpanoon esim. antamalla vaativia asiantuntijalausuntoja. Tuotetuissa tiedoissa tulisi näkyä vaativien asiantuntijalausuntojen osalta se, miten asiantuntijalausuntojen pyytäminen KEHA-keskuksesta vaikuttaa esimerkiksi asioiden käsittelyaikoihin ja palveluiden toimivuuteen ylipäätään.

Eturistiriitaa syntyy myös siitä, että KEHA-keskuksen tehtävänä on arvioida palvelujärjestelmän toimivuutta, mutta samalla sillä on valta päättää mitä ja miten tietojärjestelmäpalveluita, jotka ovat yksi tärkeimmistä palvelujärjestelmän toimivuuteen vaikuttavista tekijöistä, kehitetään.

Asetus 4: Valtioneuvoston asetus työllistymisen monialaisesta edistämisestä

Ei lausuttavaa

Asetus 5: Valtioneuvoston asetus työttömyysturvalain täytäntöönpanosta

Ei lausuttavaa

Asetus 6: Työ- ja elinkeinoministeriön asetus työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta ja lausuntoon merkittävistä tiedoista

Ei lausuttavaa

Asetus 7: Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun asetuksen 13 a §:n muuttamisesta

Ei lausuttavaa

Asia: VN/1247/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maakuntaliittoa edustaen, Keski-Pohjanmaan liitto, kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi luonnonsuojelulain muuttamisesta.

Maakuntaliitot toteavat, että esitys luonnonsuojelulain (LSL) muuttamiseksi tukee osaltaan uusiutuvan energian tuotantoratkaisujen edistämiseen liittyvien menettelyjen sujuvoittamista ja selkeyttää erittäin tärkeän yleisen edun tulkintaa. Uusiutuvan energian hankkeet täyttäisivät aina erittäin tärkeän yleisen edun edellytyksen, mikä voi olla ongelmallista luonnon monimuotoisuuden kannalta. Tällöin Naturen suojeluperusteisten luontoarvojen merkittävän heikentämisen estämisessä jäisi ratkaisevaksi edellytykseksi vaade, ettei hankkeelle saa olla vaihtoehtoista ratkaisua, mitä tällä tarkoitetaan käytännössä? Tällä hetkellä paine luontoarvoille tulee uusiutuvan energian hankkeista. Ympäristöarviointi tehtäisiin uusiutuvan energian hankkeissa aina yhdellä menettelyllä, mikä sinänsä hyvä asia, mutta kasvattaako se riskiä siihen, että viranomaisen tulee tarkastella asioita hyvin laajasti, koska tietojen kattavuutta ei voisi enää myöhemmin laajentaa. Prosessia pyritään nopeuttamaan, mutta kääntyykö menettely itseään vastaan.

Maakuntaliitot toteavat myös, että hallituksen esityksessä eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta vaikutuksia on käsitelty perustelumuioston luvussa 4.2. Pääasialliset vaikutukset. Vaikutusten arviointi on suppea ja sitä tulisi täydentää. Vaikutuksia tulisi arvioida mm. eliölajien näkökulmasta. Tässä tulisi ottaa huomioon toki myös luonnon monimuotoisuus. Perustelumuiostiossa ja lakiluonnoksessa puhutaan uusiutuvan energian tuotantolaitoksista. Uusiutuvan energian tuotantolaitoksille olisi hyvä laatia kriteeristö, jossa kiinnitettäisiin huomiota mm. hankkeen kokoon ja merkitykseen. Onko nyt niin, että kaikki uusiutuvan energian hankkeet ovat erittäin tärkeitä yleisen edun mukaisia.

Maakuntaliittojen vertaisarvioinnissa on huomattu, että valtion viranomaiset tulkitsevat LSL 35 §:n mukaista arviointivelvoitetta hankkeiden ja suunnitelmien vaikutuksesta NATURA 2000 -verkoston

suojelutavoitteisiin hyvin eri lailla eri puolilla Suomea. Tältä osin pyydämme kiinnittämään huomiota lain tulkinnan ohjeistukseen ja huomioimaan erityisesti Maankäyttö ja rakennuslain (MRL) mukainen tarkentuva suunnittelujärjestelmä. Natura 2000 -alueisiin kohdentuvia vaikutuksia arvioitaessa tulisi kiinnittää huomiota vain voimassa oleviin suojeluperusteisiin ja korostaa kokonaisvaikutusten arviointia tärkeimpänä näkökulmana. Selvitykseltä ei voi vaatia suurempaa tarkkuutta, kuin mitä maakuntakaavalla ohjataan. Tällainen kohtuuton tarkkuus on esimerkiksi vaadittu selvitystapa, joka edellyttää tietoa tuulimyllyjen sijainnista suunnitellulla tuulienergiatuotantoon soveltuvalla alueella. Maakuntakaava ei ohjaa tuulimyllyjen tarkkaa sijaintia, joten vaikutusten arvioinnin menetelmien on oltava sellaisia, ettei sijaintitietoa tarvita.

Edelleen maakuntaliitot toteavat, että pisimmälle vietynä maakunnan liitolta on vaadittu Natura-alueiden uutta inventoimista, jotta vaikutuksia on voitu arvioida. Tämä on täysin kohtuuton vaatimus maakuntakaavan tasoiselle suunnitelmalle. Samoin kohtuuttomana voidaan pitää vaatimusta linnuston populaatio- ja törmäysmallinnuksesta, mikä edellyttää tuulivoimaloiden sijainnin määrittämistä. Toisaalta erään maakunnan alueella selvitys Natura-alueiden ekologisesta kytkeytyvyydestä on nähty riittävänä selvitystasona, josta on voitu johtaa suunnittelumääräyksiä ohjaamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Joillakin alueilla Natura-tarveharkinta ja siitä johdetut tulokset ovat riittäneet kaavaratkaisun hiomiseen ja jatkosuunnittelun ohjaamiseen, kun taas joiltakin maakunnilta on vaadittu täysiä Natura-arviointeja lukuisista alueista, joka on johtanut suuriin suunnittelubudjettien ylittäviin kustannuksiin. Natura-alueisiin kohdistuvan arvioinnin pitää vastata sitä, mitä ollaan arvioimassa.

Selvitysten vaatimukset ovat muuttuneet yksityiskohtaisemmaksi, vaikka tarvittavat lähtötiedot ratkotaan vasta myöhemmässä suunnittelussa. Vaatimustaso on koko ajan hivuttautunut lähemmäs YVA-prosesseissa ja yleiskaavoituksessa käytettyä tarkkuutta. Selvityksiin on ollut viime vuosina melko runsaasti rahaa tarjolla erilaisista valtakunnallisista ohjelmista, joten selvityksistä on monelta osin tehty tarkempia, kuin olisi ollut pakollista tai maakunnan omilla resursseilla mahdollista. Nämä paremman tason selvitykset eivät saisi muodostaa rimaa kaikille. Lisäksi selvityksiin on liittynyt tutkimuksellisia elementtejä, joita ei voida toistaa muissa maakunnissa. Tällaisten selvitysten pitäminen esimerkkinä myös muille alueille johtaa resurssien käytön kannalta täysin kestävämpään tilanteeseen. Selvitysvaatimuksen kanssa olisi oltava myös realistinen mahdollisuus saada työ teetettyä tai tehtyä. Lisäksi on tärkeää tunnistaa, että maakuntakaavoituksella ei juurikaan voida osoittaa lieventämistoimenpiteitä. Käytännössä vaihtoehtoina ovat alueen rajaaminen tai suunnittelu-/erityismääräyksen asettaminen. Näistä jälkimmäinen on hyväksytty toimintatavaksi vain joidenkin maakuntien alueella.

Pohjanmaan liitto, Pirkanmaan liitto, Uudenmaan liitto ja Hämeen liitto antavat asiasta omat lausuntonsa.

Kaiponen Jyrki
Keski-Pohjanmaan liitto

Kiviniemi Reijo
Keski-Pohjanmaan liitto